

Jean Valjean (Jan Valjan), kimsenin kendisine yatacak yer ve yiyecek vermediği bir yolculukta, ona çok iyi davranan Piskopos Digne'in (Dinye) evine sığınır. Orada kaldığı gece, piskoposun eşyasını ve gümüşlerini çalarak kaçır. Yakalanarak geri getirildiğinde piskopos onu affettiği gibi, eşyalarla birlikte gümüş şamdanları da ona vererek bunları satıp kendisine onurlu bir yaşam kurmasını söyler.

Kendilerine büyük iyiliklerde bulunduğu-muz bazı kimselerin bir zaman sonra bizden uzaklaştıklarını, kaçtıklarını görürsek şaşmayalım. Kimi insanların bu davranışları, kendilerini küçük görme duygusundan kaçınmalarından, durumlarının huzursuzluk vermesinden, bu iyilikleri kimi zaman onurlarını zedeleyen birer olgu olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Hele hele sizin katkınızla, yardımınızla bir yerlere

yükselenler de vardır ki bazıları yaşam boyunca size olan minnet duygularını belirtirken eziklik duymazlar. Ama bazıları da bunları unutmaya çalışırlar.

Hiç ummadığım, bir şey beklemediğim insanlardan büyük iyilikler gördüm de iyilik ettiğim kimselerin bana yüz çevirdiklerine tanık oldum. Hem de "İyilik et, denize at; balık bilmezse Hâlik bilir." atasözümüzün doğrultusunda, hiçbir karşılık beklemeden yardımcı olduğum kimselerin...

Ama ne olursa olsun, iyilik etmek çok güzel bir duygu. İnsanları dertlerinden kurtarmanın, istediklerine kavuşturmanın vereceği iç huzuru, nice mutluluklardan daha büyük; hem de insan olduğumuzun göstergelerinden biri.

Doğan Aksan
Yaşayınca...

Okuduğunuz metinde ilginizi çeken, hoşunuza giden, sizce önemli olan yerleri aşağıya yazınız.

- İnsanları hayvanlardan ayıran en büyük özelliğin iyilik etmek olduğu,
- İnsanların iyilik yapmaktan zevk duyması
- İnsanları dertlerinden kurtarmanın, istediklerine kavuşturmanın vereceği iç huzur

Okuduğunuz metinde kullanılan bazı kelimeler ve anlamları verilmiştir. Bu anlamlara sahip kelimelerin metnin hangi bölümünde kullanıldığını örnekteki gibi belirleyiniz.

nitelik

yeğrek

yazın

Halik

yapıt

dürüşmek

minnet

zahmet

piskopos

Kelimenin Anlamı	Kelime	Kullanıldığı Yer
Bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özellik, vasıf, keyfiyet.	nitelik	Bu kelime 1. paragrafın 1. cümlesinde kullanılmıştır.
Güçlük.	zahmet	Bu kelime 2. paragrafın 2. cümlesinde kullanılmıştır
Çalışmak.	dürüşmek	Bu kelime 4. paragraftaki şiirin 1. satırında kullanılmıştır
Daha iyi, daha üstün.	yeğrek	Bu kelime 4. paragraftaki şiirin 3. satırında kullanılmıştır
Sözlü ve yazılı sanat ürünlerinin tümü.	yazın	Bu kelime 6. paragrafın 1. satırında kullanılmıştır
Bir emek sonucunda ortaya konulan ürün, eser.	yapıt	Bu kelime 6. paragrafın 1. satırında kullanılmıştır
Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.	minnet	Bu kelime 7. paragrafın 3. Cümlesinde kullanılmıştır
Yaratan, yoktan var eden, yaratıcı, Allah.	Halik	Bu kelime 8. paragrafın 2. Cümlesinde kullanılmıştır
Katoliklerde, bir bölgenin din işlerine başkanlık eden, papazlığın en yüksek aşamasında olan din görevlisi.	piskopos	Bu kelime 5. paragrafın 3.cümlesinde kullanılmıştır

1-İyilik etmek güzel bir duygudur. İnsanlarla hayvanları birbirinden ayıran birçok nitelikten biri olan, insanlara zahmet verse de insanların sıkıntı çekmesine neden olsa da yapmaktan zevk duyulan bir eylem olarak tanımlamıştır.

2-İyilik yaparak gönül kazanmak önemlidir. Şiirde iyilik yapmak yüz Kâbe den daha önemlidir vurgusu yapılmaktadır.

3-Victor Hugo'nun Sefiller romanından örnek vermiştir.

4-Kendilerini küçük görme duygusundan kaçınmalarından, durumlarının huzursuzluk vermesinden, bu iyilikleri kimi zaman onurlarını zedeleyen birer olgu olarak görmeleridir. Yazarın bu görüşüne katılıyorum.

5-Önemi, değeri, hissettirdiği duygu, iyilik sonrası insanların davranışları yönünden ele almıştır. İyilik yapan ve yapılanlar yönünden ele almıştır.

6-"İyilik et, denize at; balık bilmezse Hâlik bilir." atasözünü, "zahmet vermek, sıkıntı çekmek, eziklik duymak" gibi deyimleri kullanmıştır. Deyimlerin ve atasözünün metnin içeriğine katkısı olmuş. Anlatımı daha etkileyici kılmıştır.

3. Etkinlik

Okuduğunuz metinle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

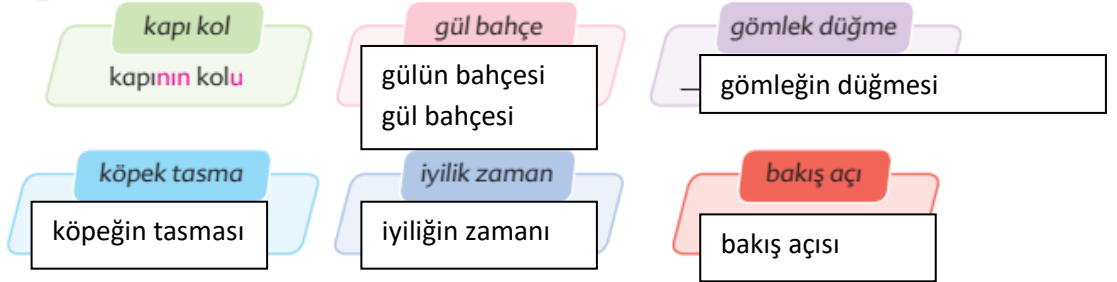
1. Yazar iyilik etmeyi nasıl tanımlamıştır?
2. Yazar iyilik kavramı ile Yunus Emre'nin şiiri arasında nasıl bir ilgi kurmuştur?
3. Yazar iyilik etmeyle ilgili hangi romandan örnek vermiştir?
4. Yazara göre iyilik gören insanların onlara iyilik yapanlardan kaçmalarının nedenleri nelerdir? Yazarın bu görüşüne katılıyor musunuz?
5. Yazar iyilik kavramını hangi yönlerden ele almıştır?
6. Yazar metinde hangi atasözünü ve deyimleri kullanmıştır? Kullandığı deyimlerin ve atasözünün metnin içeriğine katkısı olmuş mudur? Açıklayınız.
7. Yazarın hayat tecrübelerinin bu yazıyı oluşturmadaki katkısı nedir?
8. Metin, iyilik kavramına bakış açınızda herhangi bir değişiklik meydana getirdi mi?

7-Yazar iyilik yaptığında hissettiği duyguları ve iyilik yaptığı insanların davranışlarını yazısına aktarmıştır.

8-İyilik yaptıktan sonra insanların niçin uzaklaştığına anlam veremiyordum. Bu yazı sayesinde anladım. İyilik kavramına bakış açım da bir değişiklik olmadı.

4. Etkinlik

a. Aşağıdaki isimleri uygun ekler kullanarak örnekteki gibi anlamlı söz birlikleri hâline getiriniz.

Yukarıda ekler kullanarak oluşturduğunuz söz birlikleri ile bunları oluşturan kelimeler arasında nasıl bir anlam ilişkisi vardır? Açıklayınız.

ÖRNEK-Kapı ve kol kelimeleri ekler olmadan anlamsız iki kelime halinde idi. Kapının kol-u(nın ve u) eki getirildiğinde aitlik anlamı katmış ve belirsizlik ortadan kalmıştır.

En az iki ismin bir araya gelerek tek bir ismin karşılayamadığı varlık, nesne, kavram ya da durumları belirten söz birliklerine isim tamlaması denir. İsim tamlamalarında bir isim başka bir isimle tamlanır. Bir nesnenin başka bir nesnenin parçası olduğunu, bir nesnenin başka bir nesneye ait bulunduğunu veya bir nesnenin bir başka nesne ile tamamlandığını ifade etmek için isim tamlamaları oluşturulur.

İsim tamlamaları iki öğeden oluşur: tamlayan ve tamlanan. En az iki ismin oluşturduğu isim tamlamalarında birinci isim "tamlayan", ikinci isim "tamlanan" adını alır. İki'den fazla kelimedenden oluşan isim tamlamalarında tamlayan da tamlanan da birden fazla kelimedenden oluşabilir. Aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

<u>kitabın</u> tamlayan	<u>kapağı</u> tamlanan	<u>tıraş makinesinin</u> tamlayan	<u>bıçağı</u> tamlanan
<u>Ezgi'nin</u> tamlayan	<u>Türkçe kitabı</u> tamlanan	<u>gözümün</u> tamlayan	<u>nuru</u> tamlanan

Siz de aşağıdaki isim tamlamaların tamlayan ve tamlananlarının altını çiziniz.

<u>ceketimin düğmesi</u>	<u>onun hikâyesinin sonu</u>
<u>okul kapisinin menteşesi</u>	<u>dişyanın ünlü yakın yapıtları</u>
<u>telefonun ekranı</u>	<u>Piskopos Digne'nin evine</u>
<u>kedinin pati izleri</u>	<u>Victor Hugo'nun Sefiller romanı</u>
<u>uçanın kanadı</u>	<u>Piskoposun eşyasını ve gümüşlerini</u>

İsim tamlamalarında kelimeler arasındaki ilişki belli eklerle ya da eksiz sağlanır. Tamlayanı ekli olan isim tamlamasına belirtili isim tamlaması, tamlayanı eksiz olan isim tamlamasına da belirtisiz isim tamlaması denir. Bir de ikiden fazla ismin birbirine bağlandığı isim tamlamaları vardır. Bunlara zincirleme isim tamlaması denir. Zincirleme isim tamlamasında tamlayan ya da tamlanan veya her ikisi de kendi içinde başka bir isim tamlaması oluşturur. Aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

<u>Ayşe'nin</u> tamlayan	<u>çantasının rengi</u> tamlanan	→	zincirleme isim tamlaması
<u>kemerimin</u> tamlayan	<u>tokası</u> tamlanan	→	belirtili isim tamlaması
<u>saat</u> tamlayan	<u>kulesi</u> tamlanan	→	belirtisiz isim tamlaması

belirtili isim tamlaması   belirtisiz isim tamlaması   zincirleme isim tamlaması

Siz de aşağıdaki isim tamlamalarının çeşitlerini belirleyiniz.

okul defteri : _____ dağ yolu : _____
çocuğun paltosu : _____ kızların şarkısı : _____
deniz kıyısının serinliği : _____ gül fidanı : _____
çalışmanın yararı : _____ kalp gözü : _____
tren raylarının parlaklığı : _____ yolcu otobüsü : _____

b. "İyilikler Üzerine..." metnindeki isim tamlananları metnin anlamına nasıl katkı sağ-
lamaktadır? Açıklayınız.

İsim tamlamaları metnin daha açık şekilde anlaşılmasını sağlamıştır.

a. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelime gruplarına dikkat ediniz.

Asık suratı ve gür sesiyle herkes korkar ondan.
Bu mektuplar öğrencilerimin bana yazdıkları.
Yarım ekmek alır, içine de üç beş zeytin koyardık.
Birçok yerde insanlar ağaç gölgelerine sığınmış.
Kötü sözler insanın kalbini katılaştırır.
İki kişi kavga ediyorsa aralarına girip onları ayır.
Kardeşi, üçüncü günün sonunda gözlerini açtı.
Kazağını kaç liraya aldığını söylemeyecek misin?
Bazı günler vardır ki insan kime yardım edeceğini şaşırır.

Yukarıda altı çizili kelime gruplarındaki isimleri ve sıfatları belirleyiniz. Bu kelime gruplarındaki isimler ve sıfatlar arasında nasıl bir anlam ilişkisi vardır? Açıklayınız.

Sıfatlar: asık, gür, bu, yarım, üç beş, birçok, kötü, iki, üçüncü, kaç, bazı.
İsimler: surat, ses, mektup, ekmek, zeytin, yer, söz, kişi, gün, lira, gün.

Sıfatlar isimleri sayı, zaman, yer, şekil gibi anlam özellikleriyle tamamladığını görüyoruz.

Bir sıfat ile bir ismin oluşturduğu söz birliklerine sıfat tamlaması denir. Sıfat tamlamalarında sıfat olan kelime ismi niteler ya da belirtir. Sıfat tamlayan, isim tamlanandır. Sıfat tamlamalarında sıfat önce, isim sonra gelir. Sıfat tamlamalarında, tamlayan da tamlanan da birden çok kelimedden oluşabilir. Aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

<u>yarı aydınlık</u> tamlayan	<u>gece</u> tamlanan	<u>taş gibi</u> tamlayan	<u>ekmek</u> tamlanan
<u>uzun</u> tamlayan	<u>günler ve geceler</u> tamlanan	<u>şu</u> tamlayan	<u>gözlüklü kız</u> tamlanan

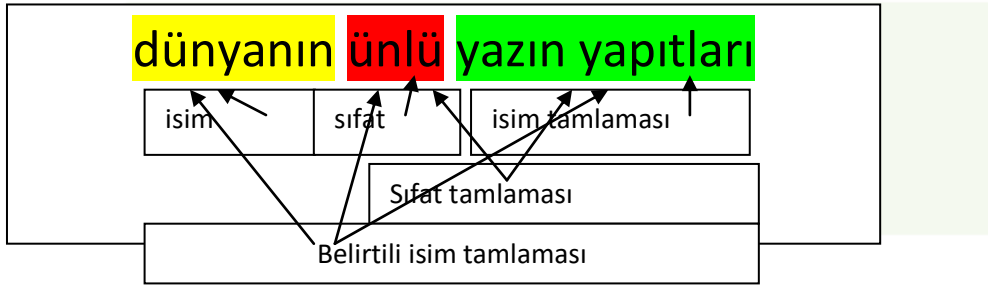
Siz de aşağıdaki sıfat tamlamalarının tamlayan ve tamlananlarını bulunuz.

• <u>birçok örnek</u>	• <u>şu</u> dörtlük
• <u>yırtıcı hayvanlar</u>	• <u>bir</u> gönül ziyareti
• <u>büyük iyilik</u>	• <u>yüz</u> Kâbe

İsim ve sıfat tamlamaları bazen iç içe olabilir. Aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

<u>kimi insanların</u> sıfat tamlaması tamlayan	<u>bu davranışları</u> sıfat tamlaması tamlanan	<u>güzel</u> sıfat tamlayan	<u>yaz gecesi</u> isim tamlaması tamlanan
belirtili isim tamlaması		sıfat tamlaması	

Siz de aşağıdaki tamlamayı yukarıdaki gibi tahlil ediniz.

b. “İyilikler Üzerine...” metnindeki sıfat tamlamaları metnin anlamına nasıl katkı sağlamaktadır? Açıklayınız.

Sıfat tamlamaları metnin daha açık şekilde anlaşılmasını sağlamıştır. İsimlerin renk, şekil, nitelik yönünden zihnimizde daha kolay canlanmasını sağlamıştır.

Öğretmeninizin yardımıyla “Gençlerin İyilik Ağacı” projesinden yola çıkarak okulunuzda bir iyilik hareketi oluşturmak için beyin fırtınası yapınız. Beyin fırtınasının sonucunda konu hakkındaki duygu ve düşüncelerinizi birkaç dakikalık bir konuşmayla ifade ediniz. Konuşma sırasında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

Aşağıdaki bilgi formunu, yönergelerine göre doldurunuz.

KAN BAĞIŞÇISI BİLGİ FORMU		
Kan Bağışçısının Kimlik Bilgileri		
Adı Soyadı:	Kanın Verildiği Tarih:	
Cinsiyeti:	☐ Erkek ☐ Kadın	Bağışçı Kimlik No:
Doğum Tarihi:	Doğum Yeri:	Bağışçının Kan Grubu:
Baba Adı:	Anne Adı:	
Kan Bağışçısının İletişim Bilgileri		
Adres:		
Cep Telefonu:	Ev Telefonu:	e-posta:
Kan Bağışçısına Ait Diğer Bilgiler		
Mesleği:	Medeni Durumu: ☐ Evli ☐ Bekar	
Eğitim Durumu:	☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite	
Kanın Veriliş Nedeni:	☐ Bağış ☐ Hasta adına (Hastanın Adı: .....)	

Aşağıdaki hikâyeyi duygu, düşünce ve olayların gelişimine göre kendi cümlelerinizle tamamlayınız. Metni tamamlarken uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanınız. Hikâyeyi tamamlarken yazım kılavuzundan yararlanmayı unutmayınız. Tamamladığınız bu hikâyeyi sosyal medyada paylaşıp takipçilerinize hikâyenin ana fikrini sorunuz.

SU SESİ

Bu minik çeşmeyi vaktiyle bir sahibülhayrat¹ bodur minareli mescidin bahçe duvarına yaptırmış.

İnsanın az, suyun bol olduğu zamanlar... Yıllar yılı mescidin cemaati, mahalle sakinleri, genç ihtiyar, çoluk çocuk, suyunu içip sahibülhayrata dua etmiş. Garibe, yolcuya su vermiş minik çeşme; küçümen yalağından sokak köpekleri, kurt kuş, börtü böcek faydalanmış.

Yalak ayağından çıkan su bir ark ile mescit duvarının altından geçip küçük bahçedeki dutları, mürdüm eriklerini, zerdali ve leylakları suluyormuş. Duvar dibindeki otların kuytulduğuna bir kirpi ailesi yuva kurmuş.

Tunç lüleden gürül gürül, serin serin akıyormuş su. Minik çeşmenin duası, bu su sesi kisvesinde² geceler boyu sürer, fecirle³ birlikte buna bülbüllerin ahengi⁴ katılmış.

Zamanla insan çoğalmış, su azalmış. Sağdan soldan her ne kadar "Suya dizgin vurulmaz arkadaş." itirazları yükselse de tunç lüleyi çıkarıp yerine bir musluk takmışlar. Böylece su, etrafına kümelenen kalabalık tarafından daha bir itinayla⁵ kullanılmaya başlanmış; ihtiyacı olan kabını doldurmak için bazen sırasını bekler olmuş.

Varsın beklesin.

Yine o minik çeşme, o mahalle halkının ve o yana yolu düşen garibin, yolcunun kurumuş dudaklarına şifa oluyormuş ya...

Zaman da su misali akıp gidiyor güya.

İnsanlar iyice çoğalmış.

Nerde çokluk orda güzellik hani.

Bir gün çiğ süt emmiş birisi çeşmenin tunç musluğunu çalıp satmış.

"Kim bu namert?" diye mahalle halkı çok aramış, bulamamış. İşin kötüsü, mertlik elden çıkıp namerdin sayısı artırmış.

Çeşmeye musluk dayanmıyormuş. Çalan çalana. Derken işi kökten çözmeyi seven birileri, lüleye bir tahta kazık çakıp çeşmeyi battal⁶ hâle sokmuşlar.

Suyun sesi kesilmiş; börtü böceğin, garibin, yolcunun boynu bükülmüş.

Cevat işte tam bu sırada devreye giriyor. Aslında çulsuzun teki, altüstü bir berber kalfası.

(...)

Mustafa Kutlu
Hüzün ve Tesadüf

1. sahibülhayrat: Hayır sahibi, hayır yapan. 2. kisve: Kılık. 3. fecir: Tan kızılığı. 4. ahenk: Uyum. 5. itina: Özen. 6. battal: İşe yaramaz, kullanılmaz.

Hikâyenin Devamı

Cevat “Ben takarım musluğu. Varsın çalsınlar demiş. Yeter ki suyumuz kesilmesin, mahallemizin üzerinden dua eksik kalmasın.”

Mahalleli böyle başa çıkılmaz demiş. Senin ne kadar paran var ki her musluk çalındığında yenisini takasın? Ne yaptılarsa Cevat’ı vaz geçirememişler. Musluklar çalınıyor, Cevat yenisini takıyormuş.

Bu böyle devam etmiş. Cevat hiç geri adım atmamış. Su kamaya devam etmiş. Cevat da akan su için yapılan duanın kesilmemesinden duyduğu huzur ile ömrü boyunca vicdanı rahat ve mutlu günler geçirmiş.

Tarihimizde insanlar iyilik yapmak için âdeta birbirleriyle yarışmışlardır. Bunun için birbirinden ilginç vakıflar kurmuşlardır. İşte bunlardan iki tanesi:

Duvar yazılarını silen vakıf

Vakıf Künyesi

Vakfın adı: Fatih Sultan Mehmet Vakfı
Kurucunun lakabı: Ebulfeth, Fatih Sultan
Kurulduğu yer: İstanbul
Kuruluş tarihi: Hicri 875 / Miladi 1470

Leylekleri koruyan vakıf

Vakıf Künyesi

Vakfın adı: İbrahim Ağa bin Abdullah Vakfı
Kurucunun lakabı: Mürselli, Hacı
Kurulduğu yer: İzmir, Ödemiş
Kuruluş tarihi: Hicri 1307 / Miladi 1889

Siz de bir vakıf kurduğunuzu düşününüz. Vakfın amacını ve künyesini yazınız. Bu vakfın açılışı için bir duyuru metni oluşturunuz. Bu metni süsleyerek sınıf panosuna asınız.

Su vakfı

Vakıf Künyesi

Vakfın adı: _____
Kurucunun lakabı: _____
Kurulduğu yer: _____
Kuruluş tarihi: _____
Vakfın adı: 6/C Su Vakfı
Kurucunun Lakabı: Sucu Hasan
Kurulduğu Yer: Ankara
Kuruluş Tarihi: 02.01.2020

GELECEK DERSE HAZIRLIK

- www.eba.gov.tr Genel Ağ adresinden dostluk ve diğerkâmlık ile ilgili videolar bulup izleyiniz.
- Dostluk, vefa, yardımlaşma ve dayanışma ile ilgili özlü sözler ve atasözleri bulunuz. Bunları renkli kartonlara yazınız.